

Atlanti 1–2(2004)

Međunarodni institut za arhivsku znanost Sveučilišta u Mariboru (MIAZ/IIAS) izdavač je *Atlanta, revije za suvremenu arhivsku teoriju i praksu*. Glavni je i odgovorni urednik revije dr. Petar Pavle Klasinc, a u uredničkom su odboru dr. Elisabeth Schögggl-Ernst (Austrija) i Ken Hall (Velika Britanija).

Revija, 312 str., donosi 28 referata održana na 19. međunarodnoj znanstvenoj konferenciji, odnosno 14. međunarodnom arhivskom danu 15. listopada 2004. u hotelu Piramida u Mariboru. Na izvrsno organiziranoj konferenciji, za koju se nije plaćala kotizacija, bilo je oko 100 sudionika. Predavači su arhivisti, ravnatelji arhiva i djelatnici srodnih struka, sveučilišni profesori iz Njemačke, Austrije, Hrvatske, Italije, Izraela, Slovenije, Španjolske, Crne Gore, Rusije, Slovačke, Bosne i Hercegovine, SAD-a, Francuske i Albanije, a bogatstvom i širinom obrađenih tema referati nisu zanimljivi samo arhivistima, već i ostalim informacijskim stručnjacima.

Predavači su obradili dvije teme: prijenos informacija između arhiva i drugih institucija te razvoj arhiva i arhivske znanosti, a na kraju se, pod temom razno, referiralo o različitim arhivskim temama. Uvodnu riječ dao je dr. P. P. Klasinc. Referati su opremljeni UDK brojem, ključnim riječima i sažetkom. Tekst referata mogao je biti na njemačkom, engleskom, hrvatskom, francuskom i slovenskom jeziku, a sažetci na engleskom, slovenskom, njemačkom, francuskom i hrvatskom jeziku.

Prvu temu, prijenos informacija, obradili su:

– Dr. Karl-Ernst Lupprian, *Arhivska asocijacija Ariadne – instrument razmijene informacija*

Programski paket Ariadne razvijen je u arhivima i centru za informatiku Sveučilišta u Greifswaldu kao rješenje za popis i pretraživanje arhivskoga gradiva te omogućuje racionalan prijenos informacija iz gradiva široj javnosti.

– Dr. Elisabeth Schögggl-Ernst, *Doprinos arhivistike kulturnoj slici države*

Kulturnim se radom arhivi predstavljaju najširoj javnosti, a kao ustanove kulture prezentiraju blago koje čuvaju. Na taj se način arhivi približavaju javnosti, odnosno povećava se svijest o vrijednosti arhiva. Ova je aktivnost dugoročno održiva jedino redovitim predstavljanjem arhiva javnosti.

– Živana Hedbeli, *Prijenos informacija između arhiva i javnosti u Republici Hrvatskoj*

Prijenos informacija odvija se preko rada za korisnike i s korisnicima te preko nadzora nad stvarateljima i imateljima gradiva. Zakonima i provedbenim propisima određena su prava i dužnosti arhiva i javnosti. Prijenos informacija jesu i sve neverbalne poruke koje idu od arhiva do javnosti, počevši od radnoga vremena čitaonica do izgleda i urednosti gradiva, pomagala, arhiva i arhivista.

– Dr. Grazia Tatò, *Informacijski sustav državnih arhiva, izazovni projekt*

Informacijski sustav državnih arhiva pokrenut je u okviru strateškoga plana Ministarstva za kulturne izvore i aktivnost. Kreiran je softver za obradu i pretraživanje gradiva. Arhitektura sustava ima tri dijela: lokalni informacijski sustav, Internet i intranet središnji informacijski sustav te registrirani korisnici.

– Dr. Ugo Cova, *Dostupnost arhiva i arhivskoga gradiva, EU iskustva i talijansko zakonodavstvo*

Vijeće ministara EU izričito zagovara slobodno istraživanje suvremene povijesti, te se od zemalja članica traži liberalnija legislativa. Italija je, kao i ostale zemlje članice, promijenila svoju nacionalnu legislativu, koja omogućuje slobodniji pristup gradivu u povijesno-istraživačke svrhe. Potrebno je naći pravi omjer između zaštite privatnosti i transparentnosti uprave.

– Benjamin Haspel, *Od ruksak misije do arhivske solidarnosti, prijenos znanja između arhiva, ideja i njezin razvoj*

Inicijativa je začeta na IIAS sastanku i sada je projekt Međunarodnoga arhivskog vijeća. Cilj je projekta arhivske solidarnosti pomoć i podrška arhivistima zemalja u razvoju.

– Dr. Franc Križnar, *Prijenos umjetničkih, pedagoških i znanstvenih informacija u glazbi*

Različitim mikrorazinama moguće je, i u teoriji i u praksi, doći do novoga glazbenoinformacijskog centra INDOK KAG, pri čemu je pažnja posvećena glazbenoj, bibliotekarskoj, dokumentacijskoj, informacijskoj, komunikacijskoj i računarskoj literaturi.

– Dr. Dušan Vebič, *Prijenos informacija u upravljanju znanjem*

Znanje je strateško dobro, koje je podloga za razvoj suvremenoga informacijskog društva. U informacijskoj organizaciji moć hijerarhije zamjenjuje moć znanja. Novo znanje nastaje kao zajednički rezultat sustava znanstveno-tehničkih informacija i sustava za podršku odlučivanju. Temeljni je faktor nastanka novoga znanja čovjek sa svojim načinom razmišljanja i vrjednovanja činjenica.

– Dr. Jože Urbanija, Matjaž Lulik, *Povezivanje na razini gradiva i na razini strukovne komunikacije*

Neophodno je uspostaviti veze pri stvaranju dokumenta, njihovoj diseminaciji, a i između stvaratelja i drugih. Sve su ove veze dio globalne i čine naš suvremeni svijet.

– Dr. Mariano Garcia Ruperez, dr. Francisco Javier Aguado, *Stručno obrazovanje arhivista u Španjolskoj*

Uz povijest obrazovanja raspravlja se i o njegovim različitim izvedbama – od sveučilišnih studija do tečaja različitih privatnih i javnih zavoda.

– Dr. Peter Pavel Klasinc, *Prijenos informacija između arhiva i šire*

Različiti su načini prijenosa informacija. Predstavljani su neki od načina prijenosa, vrste informacija, njihova uporaba, aktivnosti IIAS-a i novosti u zakonodavstvu.

– Snežana Pejović, *Načini prijenosa informacija od arhivskih izvora do arhivske znanosti*

Arhivistika stiče popularnost prijenosom informacija između arhiva i javnosti. Na prvom su mjestu arhivske izložbe, zatim predavanja, savjetovanja, tečajevi.

– Mr. Bojan Peče, *Pravna regulativa pohrane i prijenosa informacija i razvoj arhiva prema nacrtu novoga arhivskog zakona*

Novo zakonodavstvo uređuje pohranu arhivskoga gradiva, klasičnog i onog na novim medijima.

– Dr. M. V. Larin, *Automatizirani informacijski sustav u ruskim arhivima*

U ruske je arhive uveden novi informacijski sustav, koji su stvorili arhivisti uz pomoć instituta za istraživanje dokumentarnoga gradiva. Sustav se temelji na bazi podataka, a usklađen je s pravnim, normativnim i metodičkim zahtjevima.

Drugu temu, razvoj arhiva, obradili su:

– Marijan Gerdej, *Uporaba arhivskoga i dokumentarnoga gradiva stvaratelja i imatelja u poslovne, znanstvene i istraživačke svrhe*

Osim unutar poduzeća, uzimaju se i rabe podatci i iz drugih arhivskih zbirki. Dokumenti privatne i povjerljive naravi nisu dostupni sadašnjim istraživačima, već će to biti nakon isteka određenih rokova.

– Dr. Jozef Hanus, *Očekivani razvoj arhivske službe u EU sa stajališta zaštite arhivskoga gradiva*

Širenje EU s jedne strane budi nade, a s druge određena strahovanja. Arhivi nisu samo neizbježni svjedoci civilizacije, već i dio svakidašnjega života. Važnost arhiva postaje sve veća i veća, ne samo u slučajevima elementarnih nepogoda, već i na području razmjene znanja, iskustava, obrazovanja i sl.

– Dr. Vilibald Premzl, *Uloga i važnost arhivskih zgrada u urbanom okolišu*

Arhivi su u pravilu adaptirane stare zgrade, kojih prvotna namjena nije bila arhivska. Adaptiranje ili izgradnja zgrade tehnički je zahtijevan projekt, koji osim funkcionalnosti mora zadovoljiti i zahtjeve primjerenosti.

– Dr. Peter Wiesflecker, *Suradnja Štajerskoga pokrajinskoga arhiva s drugim južnoeuropskim arhivima*

Suradnja u prvom redu ovisi o financijskim mogućnostima arhiva. Ipak, Štajerski pokrajinski arhiv u zadnjih je nekoliko godina uspio uspostaviti (dijelom zahvaljujući i IIAS-u) dobre veze s južnoeuropskim arhivima.

– Dr. Azem Kožar, *Znanje arhivista u zemljama u tranziciji*

Znanje arhivista u zemljama usporene tranzicije jest tradicionalno, ograničeno i nedovoljno. Takvo se stanje sporo mijenja, jer administrativni centri moći ne prepoznaju važnost i potrebe, a stručne udruge i asocijacije ne generiraju pozitivne promjene. Nedovoljan priliv znanja iz razvijenih zemalja negativno utječe na podizanje razine znanja arhivista u tranzicijskim zemljama.

– Dr. Peter Pavel Klasinc, *Tranzicija u arhivima i arhivskoj službi (gospodarstvo)*

Tranzicija je donijela veće promjene od očekivanih. Zbog tranzicije su arhivi morali preuzeti velike količine gradiva, koje je trebalo negdje smjestiti, što je otvorilo pitanje vrjednovanja, legislative, znanja arhivista, opremljenosti. Arhivsko je gradivo važno za današnje gospodarstvo jer sadržava važne podatke.

– Raul Rios, *Sređivanje i upravljanje mikrofilmskim zbirkama u doba digitalizacije*

Genealoško društvo u Utahu osnovano je 1894. Genealoška zbirka društva najveća je na svijetu i ima oko 2 300 000 mikrofilmskih rola i oko 740 000 mikrofiševa. Plan je Društva da do 2006. imaju oko 80 digitalnih kamera diljem svijeta. Digitalizacija se provodi radi olakšavanja pretraživanja informacija.

Pod temom razno govorili su:

– Antonio Ratti, *Današnja važnost arhivskoga gradiva poduzeća INA i njegova podupiruća uloga tekućem radu privatnih poduzeća i pojedinaca*

Arhivsko gradivo može biti korisno oruđe u nekom kriznom trenutku i pri transformacijama ga je važno sačuvati.

– Marie-Claude Delmas, *Sprječavanje oštećivanja arhivskoga gradiva: predvidjeti i sudjelovati*

Postoje mjere za sprječavanje oštećivanja gradiva prilikom prirodnih katastrofa ili ratova, pri čemu je važna suradnja arhiva s drugim institucijama te s Međunarodnim komitetom modroga štita.

– Živana Heđbeli, *Određivanje arhivskoga gradiva kao kulturne baštine*

»Obični ljudi« ne povezuju pojam kulturnoga dobra s arhivima, a zadaća je arhiva da to promijene, stručnim i kvalitetnim radom, udruženim s ljubavlju prema poslu koji se obavlja.

– Dr. Shaban Sinani, *Tragovi ranokršćanskoga jezika u albanskoj Bibliji*

Sukladno analizi prakršćanskih riječi i simbola, nađenih na prvobitnim bazilikama u Albaniji, izgleda da su neki od začetnika kršćanstva bili Iliri (Albanci).

– Dr. Franc Križnar, *Suvremenost i arhaičnost na primjeru elektroničke baze podataka slovenske glazbe*

Prethodnici suvremene slovenske informatike sežu u 17. st. Važna je zaštita nepisane kulturne baštine, kao što je npr. glazba.

– Dr. Helmut Baier, *O poslanstvu crkava i njihovim arhivima*

Dio kulturnih dobara jesu dokumenti koji se nalaze u privatnim zbirkama, knjižnicama, arhivima ... Religija i kultura tijesno su povezani crkvenim arhivima, koji pomažu sačuvati kolektivno sjećanje.

– Hans G. Kessler, *Usmena predaja rumunjske Transilvanije*

U Transilvaniji postoji njemačka manjina – Saksonci. Usmena predaja važna je za povijest.

MIAZ/IIAS razvio se iz Arhivskoga centra za stručna i tehnička pitanja. Svake se godine organizira međunarodna konferencija i međunarodni arhivski dan te objavljuje publikacija Atlanti. Na konferenciji se održava sastanak članova Instituta, koji odlučuju o temi narednoga skupa. Hrvatska članica MIAZ/IIAS-a jest gđa Tatjana Mušnjak. Predavači se na konferenciju pozivaju, a radove šalju nekoliko mjeseci prije kako bi ih se objavilo prije skupa. Program konferencije može se naći i na URL-u: <http://www.ica.org/news>.

Živana Heđbeli